

Sygn. akt I UK 201/08

WYROK
W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 8 stycznia 2009 r.

Sąd Najwyższy w składzie :

SSN Roman Kuczyński (przewodniczący)

SSN Zbigniew Myszka

SSN Andrzej Wróbel (sprawozdawca)

w sprawie z odwołania Z. W.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych o wcześniejszą emeryturę,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy, Ubezpieczeń

Społecznych i Spraw Publicznych w dniu 8 stycznia 2009 r.,

skargi kasacyjnej ubezpieczonego od wyroku Sądu Apelacyjnego w [...]

z dnia 15 kwietnia 2008 r., .

**uchyla zaskarżony wyrok i przekazuje sprawę Sądowi
Apelacyjnemu do ponownego rozpoznania i orzeczenia o
kosztach postępowania kasacyjnego.**

U z a s a d n i e n i e

Zakład Ubezpieczeń Społecznych - Oddział w B., dalej jako „organ rentowy” decyzją z dnia 19 czerwca 2007 roku, wydaną na podstawie przepisów ustawy z dnia 17 grudnia 1998 roku o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (jednolity tekst: Dz. U. z 2004 r. Nr 39, poz. 353 ze zm.), zwana dalej „ustawą” oraz rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub szczególnym charakterze (DZ. U. Nr 8, poz. 43 ze zm.), zwane dalej „rozporządzeniem”, odmówił Zbigniewowi W., zwanemu niżej „wnioskodawcą” prawa do emerytury.

Zdaniem organu rentowego, wnioskodawca udokumentował okres pracy w warunkach szczególnych w wysokości 3 lat, 4 miesięcy i 16 dni, zamiast wymaganych 15 lat. Organ rentowy nie zaliczył do stażu pracy w warunkach szczególnych okresu pracy w Ł. Zakładach Przemysłu Bawełnianego „N.” od 20 kwietnia 1976 roku do 31 października 1984 roku oraz w B. Zakładach Przemysłu Bawełnianego „F.” od 1 marca 1972 roku do 19 kwietnia 1976 roku.

Sąd Okręgowy - Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w B. wyrokiem z dnia 28 września 2006 roku oddalił odwołanie wnioskodawcy od powyższej decyzji organu rentowego.

Zdaniem Sądu pierwszej instancji, praca w charakterze kierownika elektrociepłowni me może zostać zaliczona do prac w energetyce wskazanych w załączniku A do rozporządzenia, polegających na wytwarzaniu i przesyłaniu energii elektrycznej i ciepłej oraz przy montażu, remoncie i eksploatacji urządzeń elektroenergetycznych, i ciepłych. Wnioskodawca jako główny energetyk lub kierownik elektrociepłowni nie wykonywał kontroli lub dozoru wskazanej pod pozycją 24 załącznika A, albowiem jego dozór nie miał bezpośredniego związku z produkcją.

Sąd Apelacyjny w B. wyrokiem z dnia 24 stycznia 2007 roku uchylił zaskarżony wyrok i przekazał sprawę Sądowi pierwszej instancji do ponownego rozpoznania. Zdaniem Sądu Apelacyjnego dotychczas zgromadzony w sprawie materiał dowodowy nie dostarcza jednoznacznych informacji na temat charakteru i rodzaju wykonywanej przez wnioskodawcę pracy w spornych okresach.

Po ponownym rozpoznaniu sprawy. Sąd Okręgowy - Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w B. wyrokiem z dnia 21 grudnia 2007 roku oddalił odwołanie wnioskodawcy od decyzji organu rentowego.

Sąd pierwszej instancji ustalił między innymi, że wnioskodawca 16 lutego 2006 roku ukończył wymagany wiek 60 lat i legitymuje się łącznym stażem ubezpieczeniowym w wysokości 33 lat i 10 miesięcy, w tym stażem pracy w warunkach szczególnych w wysokości 3 lat, 4 miesięcy i 16 dni. Organ rentowy nie uwzględnił wnioskodawcy jako pracy w warunkach szczególnych zatrudnienia w Ł. Zakładach Przemysłu Bawełnianego „N.” od 20 kwietnia 1976 roku do 31 października 1984 roku oraz w B. Zakładach Przemysłu Bawełnianego „F.” od 1 marca 1972 roku do 19 kwietnia 1976 roku. W powyższych okresach wnioskodawca wykonywał pracę na stanowisku kierownika elektrociepłowni. Zeznający w sprawie świadkowie wskazywali, że wnioskodawca nadzorował na podstawie dokumentacji ruch urządzeń. Czynności nadzorcze wykonywał pośrednio, natomiast bezpośrednio czynili to podlegli mu mistrzowie. W celu ustalenia, czy praca w charakterze kierownika elektrociepłowni była pracą w warunkach szczególnych Sąd pierwszej instancji dopuścił dowód z opinii biegłego z zakresu bezpieczeństwa i higieny pracy. Biegły w swojej opinii stwierdził, że wnioskodawca w spornych okresach nie przebywał stale, bezpośrednio i w pełnym wymiarze czasu pracy środowisku, w którym zatrudnieni są pracownicy pracujący w warunkach szczególnych. Do kategorii pracy w warunkach szczególnych może być bowiem zaliczona kontrola operacyjna, kontrola jakości produkcji i usług oraz dozór inżynieryjno-techniczny w oddziałach i wydziałach, w których jako podstawowe wykonywane są prace wymienione w wykazie. Tymczasem z zakresu obowiązków wnioskodawcy wynikało, iż wykonywał on czynności w różnych miejscach, w tym także na hali. W ocenie Sądu pierwszej instancji, wnioskodawca w spornych okresach nie wykonywał stale i w pełnym wymiarze czasu pracy wskazanej w poz. 24 i 25 działu XIV wykazu A zarządzenia Nr 7 Ministra Przemysłu Chemicznego i Lekkiego z dnia 7 lipca 1987 r. w sprawie prac wykonywanych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze.

Sąd Apelacyjny wyrokiem z dnia 15 kwietnia 2008 r. oddalił apelację wnioskodawcy od powyższego wyroku Sądu pierwszej instancji.

Sąd Apelacyjny zważył, że zgodnie z art. 32 ust. 1 i ust. 4 ustawy ubezpieczonym urodzonym przed dniem 1 stycznia 1949 roku. będącym pracownikami, o których mowa w ust. 2-3, zatrudnionymi w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze, przysługuje emerytura w wieku niższym niż określony w art. 27 pkt 1, przy czym wiek emerytalny, o którym mowa w ust. 1, rodzaje prac lub stanowisk oraz warunki ustala rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 roku w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub szczególnym charakterze. Zgodnie z § 4 rozporządzeniu pracownik, który wykonywał prace w szczególnych warunkach, wymienione w wykazie A, stanowiącym załącznik do rozporządzenia, nabywa prawo do emerytury, jeżeli spełnia łącznie następujące warunki: osiągnął wiek emerytalny wynoszący: 55 lat dla kobiet i 60 lat dla mężczyzn i ma wymagany okres zatrudnienia, w tym co najmniej 15 lat pracy w szczególnych warunkach.

W ocenie Sądu Apelacyjnego jest bezsporne, że wnioskodawca legitymuje się wymaganym wiekiem (16 lutego 2006 roku ukończył 50 lat) oraz stażem ubezpieczeniowym w wysokości 33 lat i 10 miesięcy okresów składkowych oraz 1 roku i 2 miesięcy okresów nieskładkowych. Kwestią sporną było, czy wnioskodawca w czasie zatrudnienia w B. Zakładach Przemysłu Bawełnianego „F.” od 1 marca 1972 roku do 19 kwietnia 1976 roku oraz w Ł. Zakładach Przemysłu Bawełnianego „N.” od 20 kwietnia 1976 roku do 31 października 1984 roku na stanowiskach kierownika elektrociepłowni wykonywał stale i w pełnym wymiarze czasu pracy pracę w warunkach szczególnych, a co za tym idzie, czy spełnia on przesłanki warunkujące przyznanie mu prawa do emerytury z tytułu pracy w warunkach szczególnych.

Sąd Apelacyjny ustalił, że z akt osobowych wnioskodawcy wynika, iż w okresie od 1 marca 1972 roku do 19 kwietnia 1976 roku pracował on na stanowisku kierownika elektrociepłowni. Do zakresu jego obowiązków należały takie czynności, jak: prawidłowe organizowanie i koordynowanie pracy oddziału, nadzór i kontrola nad prawidłowym wykonywaniem prac przez podległych mu pracowników, prawidłowe i terminowe opracowywanie planów zaopatrzenia elektrociepłowni w potrzebne maszyny i urządzenia elektryczne, części zamienne, narzędzia. Zakład Bawełniarski Spółka Akcyjna w B. (następca prawny B.

Zakładów' Przemysłu Bawełnianego „F.”) odmówił wydania świadectwa pracy w warunkach szczególnych za powyższy okres, argumentując, iż praca wnioskodawcy na stanowisku kierownika oddziału elektrociepłowni nie spełnia wymogu pracy określonej w poz. 24 dział XIV zarządzenia Nr 7 Ministra Przemysłu Chemicznego i Lekkiego z dnia 7 lipca 1987 roku w sprawie prac wykonywanych w warunkach szczególnych lub szczególnym charakterze w zakładach pracy resortu przemysłu chemicznego i lekkiego (DZ. U. MPChiL Nr 4 z dnia 3 sierpnia 1987 roku), albowiem zakres obowiązków na tym stanowisku wykluczał stałe i bezpośrednie wykonywanie pracy przy stanowiskach wymienionych w wykazie do tego zarządzenia.

W okresie od 20 kwietnia 1976 roku do 31 października 1984 roku wnioskodawca pracował na stanowisku głównego energetyka i kierownika elektrociepłowni. Przedstawienie przez wnioskodawcę świadectwa pracy w warunkach szczególnych za powyższy okres nie było możliwe z uwagi na likwidację zakładu pracy. Zeznający w sprawie świadkowie zgodnie twierdzili, iż wnioskodawca wykonywał czynności związane z nadzorem i kontrolą w zakładzie pracy. Czynności nadzorcze wykonywał pośrednio, zaś bezpośrednio wykonywali je podlegli mu mistrzowie. Do zakresu jego obowiązków należały także czynności administracyjne, jednakże zajmowały mu niewielką część czasu pracy. W wykonywaniu tych czynności pomagała mu referentka. Jego praca polegała na codziennym odwiedzaniu poszczególnych oddziałów, usuwaniu awarii i utrzymywaniu sprawności urządzeń. Nie zajmował on miejsca przy biurku, poruszał się po terenie zakładu. Wszyscy pracownicy, których pracą nadzorował, pracowali w warunkach w warunkach szczególnych Wnioskodawca przedstawił zakładowy wykaz prac wykonywanych w szczególnych warunkach w Ł. Zakładach Przemysłu Bawełnianego „N.” Na tej podstawie uzupełniono zakładową ewidencję stanowisk pracy, na których wykonywane są prace w warunkach szczególnych, między innymi o stanowisko kierownika elektrociepłowni.

Sąd Apelacyjny wskazał, że wykonywanie pracy na stanowisku określonym w zarządzeniu resortowym, której nie wymieniono w wykazach A i B. stanowiących załącznik do rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 roku w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w

szczególным charakterze, nie uprawnia do uzyskania emerytury na podstawie art. 32 ust. 1 w związku z art. 32 ust. 2 ustawy. Zgodnie z art. 32 ust. 4 ustawy wiek emerytalny, o którym mowa w ust. 1, rodzaje prac lub stanowisk oraz warunki, na podstawie których osobom wymienionym w ust. 2 i 3 przysługuje prawo do emerytury, ustala się na podstawie przepisów dotychczasowych. Wykładni pojęcia „przepisy dotychczasowe” dokonał Sąd Najwyższy w uchwale w składzie siedmiu sędziów z dnia 13 lutego 2002 roku (III ZP 30/2001 OSNAPiUS 2002/10 poz. 243). wskazując na niektóre przepisy rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 roku w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze, z wyłączeniem tych, które zobowiązywały ministrów, kierowników urzędów centralnych i centralne związki spółdzielcze do ustalenia wykazu stanowisk pracy w podległych im zakładach pracy. Sąd Najwyższy stwierdził, że odesłanie do „przepisów dotychczasowych” w kwestii wykazów obejmujących świadczenie pracy w warunkach szczególnych, zawarte w art. 32 ust. 4 ustawy o emeryturach i rentach, nie obejmuje przepisów kompetencyjnych § 1 ust. 2-3 rozporządzenia. Odesłanie odnosi się więc tylko do „wieku emerytalnego, rodzajów prac- stanowisk, warunków” uprawniających do wcześniejszej emerytury. To pozwala na wniosek, że „przepisy dotychczasowe”, o których mowa w odesłaniu, to § 2 ust. 1 rozporządzenia stanowiący, iż okresami pracy uzasadniającymi prawo do świadczeń na zasadach określonych w rozporządzeniu są okresy, w których praca w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze jest wykonywana stale i w pełnym wymiarze czasu pracy obowiązującego na danym stanowisku pracy; § 4-8a określające wiek emerytalny i okres wykonywania pracy w szczególnych warunkach pracowników wykonujących prace wyszczególnione w wykazach A i B stanowiących załącznik do rozporządzenia oraz § 9-15 dotyczące wieku emerytalnego i warunków przechodzenia na emerytura osób zatrudnionych w szczególnym charakterze. W konkluzji, odesłanie do „przepisów dotychczasowych” nie dotyczy kompetencji do tworzenia wykazów obejmujących stanowiska, na których świadczy się prace w szczególnych warunkach, natomiast obejmuje samą treść tych wykazów i inne okoliczności wyraźnie wskazane w art. 32 ust. 2 ustawy in principio. Upoważnienie dla właściwych ministrów, kierowników urzędów

centralnych oraz centralnych związków spółdzielczych do określenia rodzajów prac lub stanowisk pracy oraz warunków, na podstawie których przysługuje prawo do emerytury w określonym, niższym wieku oraz wzrost emerytury lub renty nie stwarzało podstawy prawnej do wydawania aktów niepozostających w zgodności z powszechnie obowiązującym prawem, lecz obejmowało tylko ustalenie w porozumieniu z Ministrem Pracy. Plac i Spraw Socjalnych w podległych i nadzorowanych zakładach pracy stanowisk pracy, na których są wykonywane prace w szczególnych warunkach i nie przewidywało możliwości wykroczenia poza wykazy prac wykonywanych w szczególnych warunkach wymienione w załączniku do rozporządzenia. Na tej podstawie wymienione podmioty mogły tylko wskazać, na których stanowiskach są wykonywane prace w szczególnych warunkach, wymienione w wykazach A i B, nigdy zaś ustanawiać nowych stanowisk pracy. Sąd Apelacyjny w pełni zaaprobował powyższe stanowisko Sądu Najwyższego.

Zatem w świetle powyższego, przedstawiony przez wnioskodawcę zakładowy wykaz pracy, nie jest, zdaniem Sądu Apelacyjnego, w niniejszej sprawie wiążący. Zakres wykonywanych przez wnioskodawcę obowiązków w spornych okresach powinien zostać oceniony w świetle stanowisk pracy wskazanych w załączniku A do rozporządzenia. W dziale XIV tego załącznika zatytułowanym „prace różne” pod pozycją 24 wskazano kontrolę międzyoperacyjną; kontrolę jakości produkcji i usług oraz dozór inżynieryjno - techniczny na oddziałach i wydziałach, w których jako podstawowe wykonywane są prace wymienione w wykazie. W celu ustalenia, czy wnioskodawca w spornych okresach wykonywał pracę o takim charakterze, Sąd pierwszej instancji dopuścił dowód z opinii biegłego z zakresu bezpieczeństwa i higieny pracy. Biegły stwierdził na podstawie znajdujących się w aktach sprawy dokumentów, zeznań świadków i wnioskodawcy w charakterze strony, iż w okresach zatrudnienia w Ł. Zakładach Przemysłu Bawełnianego „N.” od 20 kwietnia 1976 roku do 31 października 1984 roku oraz w B. Zakładach Przemysłu Bawełnianego „F.” od 1 marca 1972 roku do 19 kwietnia 1976 roku wnioskodawca nie przebywał stale, bezpośrednio i w pełnym wymiarze czasu w środowisku pracy, w którym zatrudnieni są pracownicy wykonujący prace w warunkach szczególnych. Biegły poparł swoją opinię zeznając na rozprawie i wskazał, że bezpośredni nadzór wnioskodawcy jako kierownika elektrociepłowni i

głównego energetyka polegał na wydawaniu poleceń służbowych i egzekwowaniu tych poleceń podległym mu pracownikom jak brygadziści, kierownicy oddziałów, dyspozytorzy, referenci. Nadzór nad tymi pracownikami miał charakter pośredni. Wnioskodawca wykonując nadzór z pewnością był obecny na halach produkcyjnych, jednak nie w pełnym wymiarze czasu pracy. Biuro głównego energetyka nie jest miejscem pracy w warunkach szczególnych, a co za tym idzie także czynności związane z nadzorem nie mogły być wykonywane w tym pomieszczeniu. Powyższa opinia, wbrew zarzutom wnioskodawcy, jest rzetelna i fachowa. Biegły szczegółowo uzasadnił swoje stanowisko, odniósł się do twierdzeń wnioskodawcy.

Sąd Apelacyjny podniósł, że sąd nie jest związany opinią biegłych i ocenia ją na podstawie art. 233 k.p.c. Jednakże swoistość tej oceny polega na tym, że nie chodzi tu o kwestie wiarygodności, jak przy dowodzie z zeznań świadków i stron, lecz o pozytywne lub negatywne uznanie wartości rozumowania zawartego w opinii i uzasadnienie, dlaczego pogląd biegłego trafił lub nie do przekonania Sądu. Z jednej strony, konieczna jest kontrola z punktu widzenia zasad logicznego rozumowania i źródeł poznania, z drugiej - istotną rolę odgrywa stopień zaufania do wiedzy reprezentowanej przez biegłego. Sąd może oceniać opinię biegłego pod względem fachowości, rzetelności czy logiczności. Może pomijać oczywiste pomyłki czy błędy rachunkowe. Nie może jednak nie podzielać merytorycznych poglądów biegłego, czy zamiast nich wyprowadzać własne stwierdzenia (orzeczenie Sądu Najwyższego z dnia 19 grudnia 1990 roku. I PR 148/90. OSP 1991, nr 11-12, poz. 300). Oceniając opinię sporządzoną w niniejszej sprawie według powyższych kryteriów, nie sposób, zdaniem Sądu Apelacyjnego, odmówić jej wiarygodności. Do dowodu z opinii biegłego nie mogą mieć zastosowania wszystkie zasady prowadzenia dowodów, a w szczególności art. 217 § 1 k.p.c. Wbrew twierdzeniom wnioskodawcy biegły całościowo ocenił zakres obowiązków wykonywanych przez wnioskodawcę, wziął pod uwagę lokalizację jego biura.

W ocenie Sądu Apelacyjnego, ze zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego wynika, iż wnioskodawca w spornych okresach wykonywał wiele obowiązków, w tym także polegające na bezpośrednim nadzorze. Jednakże nawet w przypadku wykonywania prac administracyjnych w niewielkim wymiarze, czy

sprawowaniu nadzoru pośredniego (zamiast bezpośredniego) lub też przebywaniu nawet w niewielkim zakresie w pomieszczeniu biurowym (zamiast bezpośrednio przy stanowiskach pracy w warunkach szczególnych), nie sposób uznać, iż praca w warunkach szczególnych była wykonywana stale i pełnym wymiarze czasu pracy. Zgodnie z utrwalonym stanowiskiem orzeczniczym nie korzysta z uprawnienia do emerytury przy niższym wieku emerytalnym pracownik, który nie udowodnił, że wykonywał pracę w szczególnych warunkach i w pełnym wymiarze czasu pracy obowiązującym na danym stanowisku.

Niezależnie od powyższego Sąd Apelacyjny wskazał, że prace związane z nadzorem nie są uznawane za pracę w warunkach szczególnych. Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 23 lutego 2006 roku I UK 164/05 zajął stanowisko, iż wymienione w wykazie A rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 roku w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze „praca przy zakładaniu urządzeń melioracyjnych” kwalifikowana jest jako zatrudnienie w szczególnych warunkach tylko wówczas, gdy jest wykonywana wyłącznie na stanowiskach uznanych za typowe stanowiska robotnicze, a nie na stanowisku majstra i wyższym, których zakres obowiązków łączy się z nadzorowaniem takich pracowników.

Sąd Apelacyjny uznał, że okresy pracy wnioskodawcy w charakterze kierownika elektrociepłowni nie mogły być zaliczone do okresów pracy w warunkach szczególnych.

Sąd Apelacyjny stwierdził, że Sąd pierwszej instancji samodzielnie ustalił zakres obowiązków wnioskodawcy, między innymi w oparciu o zeznania świadków, którym dał w pełni wiarę. Natomiast dla oceny, czy wykonywanie tych czynności stanowiło pracę w warunkach szczególnych konieczne było zasięgnięcie opinii specjalisty biegłego z zakresu bezpieczeństwa i higieny pracy. Biegły sporządził swoją opinię na podstawie zgromadzonego materiału dowodowego zeznań świadków, zgromadzonych dokumentów oraz zeznań wnioskodawcy w charakterze strony. Sąd pierwszej instancji dokonał także prawidłowych ustaleń faktycznych, przyjmując że wykonywanie czynności biurowych uniemożliwia wykonywanie w pełnym wymiarze czasu pracy w warunkach szczególnych.

Wnioskodawca zaskarżył w całości powyższy wyrok Sądu Apelacyjnego skargą kasacyjną, w której zarzucił: I. naruszenie prawa materialnego poprzez jego błędną wykładnię, tj. art. 32 ust. 1 w związku z art. 32 ust. 2., 3 i 4 oraz art. 27 pkt 1 ustawy w zw. z § 3 i 4 rozporządzenia oraz w związku z pkt 24 działu XIV wykazu A - załącznika do przedmiotowego rozporządzenia poprzez:

a. przyjęcie, że wykonywanie przez odwołującego się prac administracyjno-biurowych nawet w niewielkim wymiarze, sprawowanie nadzoru pośredniego obok nadzoru bezpośredniego oraz przebywanie nawet w niewielkim zakresie czasu w pomieszczeniu biurowym wykluczają możliwość przyjęcia, że odwołujący się pracował w warunkach szczególnych stale i w pełnym wymiarze czasu, wobec czego nie spełnia on warunków do przyznania wcześniejszej emerytury, a w szczególności że nie legitymuje się on wystarczającym stażem pracy w warunkach szczególnych,

b. całkowite pominięcie okoliczności powszechnie akcentowanej w orzecznictwie Sądu Najwyższego, że wykonywanie prac administracyjno-biurowych, kontrolnych i nadzorczych nie przekreśla możliwości uznania, iż dany pracownik stale i w pełnym wymiarze czasu wykonywał pracę w warunkach szczególnych, w/ związku z czym " po spełnieniu pozostałych przesłanek ma prawo do wcześniejszej emerytury;

II. naruszenie prawa procesowego mającym istotny wpływ na wynik sprawy, tj.: I. art. 278 § 1 k.p.c. zw. z art. 233 § 1 k.p.c. poprzez oparcie ustaleń co do wykonywania przez odwołującego się pracy w szczególnych warunkach wyłącznie na opinii wydanej przez biegłego sądowego w postępowaniu przed Sądem I instancji (notabene obarczonej istotnymi błędami), podczas gdy ustalenie przedmiotowej okoliczności nie wymaga wiadomości specjalnych uzasadniających dopuszczenie takiego dowodu i winno być dokonane samodzielnie przez Sąd orzekający w oparciu o zgromadzony materiał dowodowy; 2. art. 382 k.p.c. w zw. z art. 233 § 1 k.p.c. i art. 386 § 6 k.p.c. poprzez podzielenie w pełni i zaakceptowanie ustaleń Sądu I instancji, pomimo że Sąd I instancji wykonał jedynie połowicznie, pro forma wskazania Sądu Apelacyjnego Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych III Wydziału Pracy i Ubezpieczeń Społecznych zawarte w wyroku z dnia 24.01.2007 r., przez co ustalenia Sądu pierwszej instancji nie mogą być uznane za prawidłowe;

3. art. 385 k.p.c. poprzez oddalenie apelacji jako bezzasadnej, mimo że była ona nie tylko zasadna, ale wręcz oczywiście uzasadniona, zarówno z uwagi na zarzuty materialne, jak i procesowe oraz zarzut sprzeczności istotnych ustaleń faktycznych Sądu pierwszej instancji z zebraniem materiałem dowodowym.

Wskazując na powyższe zarzuty wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku Sądu Apelacyjnego w całości i o uchylenie poprzedzającego go wyroku Sądu Okręgowego Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w B. z dnia 21.12.2007 r. w całości oraz przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi Okręgowemu Sądowi Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w B. ewentualnie o uchylenie zaskarżonego wyroku Sądu Apelacyjnego w całości i orzeczenie co do istoty sprawy poprzez przyznanie odwołującemu się prawa do wcześniejszej emerytury z tytułu pracy w szczególnych warunkach.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna ma uzasadnione podstawy.

Trafny jest zarzut naruszenia zaskarżonym wyrokiem przepisu art. 278 § 1 k.p.c. stanowiącego, że w wypadkach wymagających wiadomości specjalnych sąd po wysłuchaniu wniosków stron co do liczby biegłych i ich wyboru może wezwać jednego lub kilku biegłych w celu zasięgnięcia ich opinii.

W rozpoznawanej sprawie jest niesporne, że w celu ustalenia, czy wnioskodawca w spornych okresach wykonywał pracę w szczególnych warunkach, dopuszczono dowód z opinii biegłego z zakresu bezpieczeństwa i higieny pracy. Tymczasem, zgodnie z wyrokiem Sądu Najwyższego z dnia 30 marca 2000 r. II UKN 446/99 (OSNP 2001/18/562) „Ustalenie wykonywania pracy w szczególnych warunkach lub szczególnym charakterze, stale i w pełnym wymiarze czasu pracy obowiązującym na danym stanowisku pracy (§ 2 ust. 1 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego dla pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub szczególnym charakterze, Dz. U. Nr 8, poz. 43 ze zm.) nie wymaga wiadomości specjalnych uzasadniających prowadzenie dowodu z opinii biegłego.”

W rozpoznawanej sprawie spornym zagadnieniem prawnym jest to, czy wnioskodawca w czasie zatrudnienia w B. Zakładach Przemysłu Bawełnianego „F.”

od 1 marca 1972 roku do 19 kwietnia 1976 roku oraz w Ł. Zakładach Przemysłu Bawełnianego „N.” od 20 kwietnia 1976 roku do 31 października 1984 roku na stanowiskach kierownika elektrociepłowni wykonywał stale i w pełnym wymiarze czasu pracy pracę w warunkach szczególnych, a co za tym idzie, czy spełnia on przesłanki warunkujące przyznanie mu prawa do emerytury z tytułu pracy w warunkach szczególnych.

Rozstrzygnięcie tego zagadnienia prawnego wymaga oceny, czy wnioskodawca w spornym okresie wykonywał pracę w warunkach szczególnych w rozumieniu art. 32 ust. 2 ustawy w związku z § 3 i 4 rozporządzenia, a następnie czy wykonywał tę pracę stale i w pełnym wymiarze czasu pracy obowiązującym na danym stanowisku pracy (§ 2 rozporządzenia).

Stanowiskiem pracy wnioskodawcy jest stanowisko kierownika elektrociepłowni. Zakwalifikowanie pracy wnioskodawcy na tym stanowisku do pracy w szczególnych warunkach wymaga uprzedniego ustalenia, czy zakres obowiązków powoda obejmował czynności wymienione w pkt 24 Działu XV załącznika A, tj. czy w zakresie obowiązków powoda mieściły się czynności, które mogą być zaliczone do kontroli międzyoperacyjnej, kontroli jakości produkcji i usług oraz dozór inżyniersko-techniczny, a ponadto, czy czynności te były wykonywane w oddziałach i wydziałach, w których jako podstawowe wykonywane są prace wymienione w wykazie A.

Z ustalonego przez Sądy zakresu obowiązków wnioskodawcy wynika, że wykonywał on dozór inżyniersko-techniczny w rozumieniu pkt 24 Działu XV załącznika A oraz że wykonywanie przez powoda czynności mieszczących się w zakresie dozoru inżyniersko-technicznego miało miejsce w oddziałach i wydziałach, w których jako podstawowe wykonywano prace wymienione w Dziale II wykazu A, a mianowicie „prace przy wytwarzaniu i przesyłaniu energii elektrycznej i ciepłej oraz przy montażu, remoncie i eksploatacji urządzeń elektroenergetycznych i ciepłych.” Niewątpliwie zatem wnioskodawca wykonywał prace w szczególnych warunkach w rozumieniu rozporządzenia. Nie ma przy tym rozstrzygającego znaczenia, w jakim zakresie wnioskodawca wykonywał dozór inżyniersko-techniczny bezpośrednio, czyli osobiście lub pośrednio, czyli poprzez podległych mu służbowo pracowników. Ponadto, „osoba wykonująca taki dozór nie

musi stale przebywać na stanowiskach, gdzie jest wykonywana praca, w zakresie jej obowiązków musi być przewidziane sporządzanie dokumentacji, planów organizacyjnych i innych czynności. Ponoszenie odpowiedzialności za wykonywanie pracy, w której każdy błąd techniczny może narazić na niebezpieczeństwo pracowników i inne osoby, zostało uznane za wykonywanie pracy w warunkach szczególnych”(niepublikowany wyrok Sądu Najwyższego z 30 stycznia 2008 r. I UK 195/07; niepublikowany wyrok Sądu Najwyższego z 4 października 2007 r. I UK 111/07).

Biorąc powyższe pod rozwagę, Sąd Najwyższy orzekł jak w sentencji.

/tp/